

LUNDS UNIVERSITET

Medicinska fakulteten

Medicinska fakultetens kansli
Prodekanus, professor Susanne Iwarsson

Vägen mot Framtiden – Tjänstestrategisk handlingsplan för det hälso- och vårdvetenskapliga området, 2008-2012

Under arbetet med fakultetens samlade tjänstestrategi (fastställd av MFS, maj 2007) konstaterades att det krävs en mer detaljerad utredning av lärarbehovet inom det hälso- och vårdvetenskapliga området, främst vad gäller arbetsterapi, omvårdnad, sjukgymnastik och vårdvetenskap. Dessa ämnen är centrala för att upprätthålla och utveckla kvaliteten inom fakultetens utbildningsprogram på grund- och avancerad nivå, särskilt med avseende på aspekten forskningsanknytning. I kombination med avvecklingen av den s k vårdpotten och inför kommande pensionsavgångar inom arbetsterapi, omvårdnad, sjukgymnastik och vårdvetenskap är det angeläget att fastställa en långsiktig tjänstestrategi. Lärarsituationen avseende logopedi/audiologi omfattas inte av föreliggande strategi.

Föreliggande strategi har tagits fram under vår/höst 2007, i samverkan med institutionsledningen för Institutionen för hälsa, vård och samhälle (HVS) och ledningen för berörda utbildningsnämnder (NOU, NRU). Vidare har kanslichefen och utbildningschefen deltagit i möten under processens gång.

Utgångspunkter

Tjänstestrategin för det hälso- och vårdvetenskapliga området tar sina utgångspunkter i fakultetens strategiska plan och den övergripande tjänstestrategin. Eftersom forskningsanknuten utbildning är ett av fakultetens strategiska mål ska forskning bedrivas inom varje ämne med utbildning. Under de tio år som gått sedan Vårdhögskolan införlivades med Medicinska fakulteten har forskningsanknytningen kraftigt stärkts inom fakultetens medellånga vårdutbildningar, men fortfarande finns det betydande behov av kvalitetsutveckling i detta avseende. Andelen disputerade lärare ökar successivt men är fortfarande inte tillräcklig. En orsak till rådande situation är att tillgången till anställningar med möjligheter till forskning för nydisputerade forskare inom det hälso- och vårdvetenskapliga området är otillräcklig. Samtidigt krävs det många lärare för att täcka behoven inom fakultetens utbildningar på grund- och avancerad nivå. Ytterligare en utmaning för framtiden är att förbättra förutsättningarna för integration med övrig forskning vid fakulteten. Vidare är det väsentligt att stärka integrationen med klinisk verksamhet, vilket förutsätter effektiv och konstruktiv dialog med hälso- och sjukvården (Region Skåne, kommunerna i

länet). Vi måste i samverkan finna lösningar för att skapa tjänstekonstruktioner som uppfyller såväl kraven på kvalitetsgranskning vid tillsättning och kontinuerlig kvalitetsuppföljning av utbildningen som grundläggande arbetsrättsliga krav.

Således utgör Medicinska fakultetens utbildningsprogram på grund- och avancerad nivå sammantaget en mycket omfattande verksamhet som kräver stora undervisningsvolymerna och därmed många lärare. I nuläget står vi inför stora pensionsavgångar bland de lärare som ägnar större delen av sin arbetstid åt utbildning (Tabell 1), vilket efter perioder av anställningsstopp lett till att flera av utbildningsprogrammen har akut lärarbrist. Under perioden fram till 2012 går 20 % av lärarna inom denna del av fakulteten i pension. I nuläget har varken arbetsterapi, omvårdnad eller sjukgymnastik tillräckligt många lärare anställda för att klara undervisningsbehovet. Inom arbetsterapi har den akuta lärarbristen delvis undanröjts genom att flera vikariat utlysts, men denna lösning är endast kortsiktigt hållbar. Även inom sjukgymnastik har man ett antal vikarier anställda, men där använder man varje termin dessutom ett betydande antal timanställda lärare (kliniskt verksamma sjukgymnaster). Inom omvårdnad har man däremot istället täckt betydande delar av undervisningsbehovet med hjälp av avtal med sjukvården, vilket tillgodoser behovet av klinisk anknytning. Samtidigt är det resurskrävande att ständigt arbeta med att etablera avtal med lämpliga enheter inom Region Skåne och det är svårt att arbeta med en långsiktig strategi baserad på detta förfaringssätt. Det finns dock flera problem med denna konstruktion, t ex att avtalen knyts utan systematisk kvalitetssäkring av lärarnas kompetens. I nuläget tillgodoses de aktuella utbildningsprogrammets behov av lärare till 10-13% av personal som inte är anställd av fakulteten.

Tabell 1. Medicinska fakultetens tjänsteinnehavare 2007 med beräknade pensionsavgångar 2007-2012 ordnade efter ämne (hälso- och vårdvetenskapliga området).^a

Ämne	Antal professorer/ universitetslektorer (pensioneringar 2007-2012)	Antal universitetsadjunkter (pensioneringar 2007-2012)
Arbetsterapi	7	16 (2)
Gerontologi	1	
Logopedi/audiologi ^b	4 (1)	7 (1)
Omvårdnad, vårdvetenskap	24 (6)	46 (10)
Sjukgymnastik	8 (3)	19 (3)
Handikappvetenskap	1 (1)	
Summa	45 (11)	88 (16)

^a Utdrag ur fakultetens övergripande tjänstestrategi, maj 2007.

^b Omfattas inte av föreliggande strategi.

För att långsiktigt tillgodose de medellånga vårdutbildningsprogrammen med kompetenta lärare behöver därför flera befattningar utlysas. Ett grundläggande problematik är emellertid att tillgången på vetenskapligt kompetenta lärare med hög grad av såväl pedagogisk som vetenskaplig skicklighet är begränsad. Detta innebär att antalet sökande till lärarbefattningar som kräver senior kompetens kan förväntas bli lågt. Ett sätt att attrahera lärare med den kompetens som krävs för att tillmötesgå fakultetens krav och behov är att tillhandahålla

attraktiva befattningar, t ex i form av möjligheter att bedriva forskning. En sådan strategi skulle också stärka den övergripande strategin att garantera forskningsanknuten utbildning.

Enligt fakultetens övergripande tjänstestrategi ska forskningsinnehållet i lärartjänster inom det hälso- och vårdvetenskapliga område successivt öka, vilket också innebär en ökad andel universitetslektors- och professorsbefattningar. Vid nyanställningar, exempelvis efter pensionsavgångar, skall i första hand universitetslektorat med forskningsinnehåll ersätta tidigare universitetsadjunktstjänster. De nya befattningarna ska bidra till att all utbildning blir forskningsanknuten. Vidare finns det stort behov av kombinationstjänster för lärare /forskare med medellång vårdutbildning som grund. Sådana befattningar är en viktig förutsättning för att uppnå fakultetens strategiska mål avseende klinisk forskning.

Vidare ska fakulteten under de närmaste åren i huvudsak satsa på lösningar som stärker yngre forskares karriärgång. Hälso- och vårdvetenskaplig forskning är fortfarande ett relativt nytt område och följaktligen är den lokala, regionala och nationella tillgången på personer med tillräckliga meriter för lektorat och professurer fortfarande begränsad. I nordiskt och europeiskt perspektiv ligger dock Sverige i topposition vad gäller tillgången på vetenskapligt kompetenta lärare inom de aktuella ämnena, vilket innebär att konkurrensen om våra bästa forskare/lärare inom hälso- och vårdvetenskap antas öka. Redan nu förlorar vi kompetenta lärare till t ex Danmark. Det är därför mycket angeläget att erbjuda yngre forskare inom arbetsterapi, omvårdnad, sjukgymnastik och vårdvetenskap goda karriärmöjligheter inom Medicinska fakulteten. Inom det hälso- och vårdvetenskapliga området finns det idag flera starka forskargrupper med långsiktig extern finansiering.

Sammanfattningsvis måste fakultetens tjänstestrategi för det hälso- och vårdvetenskapliga området tillgodose såväl behoven av stor undervisningsvolym som forskningsanknytning, samtidigt som tillgången på lärare med senior kompetens är begränsad. Det är därför viktigt att skapa goda karriärmöjligheter för yngre forskare och lärare, med målet att skapa långsiktigt goda förutsättningar för att bedriva hälso- och vårdvetenskaplig utbildning och forskning av högsta kvalitet, väl integrerad med klinisk verksamhet inom såväl Region Skåne som kommunerna i länet.

Befattningstyper

De lärarbefattningar som diskuterats med anledning av föreliggande tjänstestrategi är universitetslektor, biträdande lektor och forskarassistent. Samtliga regleras i Höskoleförordningen. Nedan listas några för sammanhanget viktiga karaktäristika för respektive befattningstyp.

Universitetslektor

Enligt såväl universitetets anställningsordning för lärare som fakultetens riktlinjer krävs väl vitsordad vetenskaplig och pedagogisk skicklighet för anställning

som universitetslektor. Vidare krävs god förmåga att handleda doktorander, att utveckla, leda och genomföra utbildning eller forskning samt god förmåga som akademisk lärare, mm. En sådan anställning kräver ofta flerårig meritering efter doktorsexamen, vilket innebär att befattning som universitetslektor endast bör utlysas inom ämnesområden där det finns ett antal potentiella sökanden med tillräcklig meritering.

En universitetslektor kan som mest ägna sig åt 70 % utbildningsverksamhet; resten av arbetstiden ägnas då åt kompetensutveckling och administrativa arbetsuppgifter. Det finns goda möjligheter att konstruera individuella lösningar vad gäller fördelningen mellan forskning och utbildning, men vilken typ av arbetsuppgifter lektorn kan ägna sig åt styrs i hög grad av tilldelningen av statsbudgetmedel för utbildning respektive forskning samt tillgången på externa forskningsanslag.

Universitetsadjunkt som avlagt doktorsexamen och uppfyller kraven på pedagogisk meritering skall efter ansökan och prövning i Lärarförslagsnämnden befordras till universitetslektor. Universitetslektor kan efter ansökan och prövning i Lärarförslagsnämnden befordras till professor.

Biträdande lektor

Biträdande lektor är en ny typ av befattning som hittills förekommer i begränsad omfattning, men väntas i den statliga befattningsutredning som kommer att presenteras senare i höst föras fram som en lämplig meriteringstjänst för unga forskare. Följande kriterier grund för bedömningen vid anställning som biträdande lektor:

- Doktorsexamen; högst fem år gammal
- God förmåga att utveckla och genomföra forskning av hög kvalitet
- God förmåga att samverka med det omgivande samhället och informera om forskning, utbildning och utvecklingsarbete.
- Pedagogisk förmåga.

Vid anställning ska främst vetenskaplig skicklighet beaktas. Biträdande lektor ska i huvudsak bedriva forskning, enligt rekommendation från centrala Personalenheten minst 60 % av arbetstiden. Biträdande lektor anställs i fyra år och kan under anställningstiden eller inför dess utgång ansöka om befordran till universitetslektor. Universitetet måste då, efter prövning av Lärarförslagsnämnden, erbjuda tillsvidareanställning som universitetslektor för sökande som uppfyller Högskoleförordningens och den lokala anställningsordningens krav för anställning som universitetslektor. Dessa krav bör motsvara ungefär kraven för docentur men specificeras med fördel redan i samband med utlysningen av befattning som biträdande lektor.

Forskarassistent

För anställning som forskarassistent tillämpas samma bedömningskriterier och i stort sett samma anställningstid (dock 2+2 år) som för biträdande lektor. Den avgörande skillnaden är att anställningen upphör efter fyra år, utan möjlighet

till prövning för tillsvidareanställning. Vidare ska forskarassistenten i normalfallet ägna sig åt 75-90 % forskning, vilket innebär att utrymmet för undervisningsinsatser är begränsat.

Strategi för 2008-2009

Strategin bygger på en stegvis kartläggning av tillgången på tillsvidareanställda, visstidsanställda och timanställda lärare inom berörda ämnen, i nuläget samt under de närmast kommande åren. Underlaget har tagits fram av biträdande prefekter för utbildning på grund- och avancerad nivå (GAP) och programdirektörerna (PD) för berörda utbildningsprogram. Det har visat sig svårt att få fram exakta uppgifter, men eftersom de tagits fram i en iterativ process parallell med grundliga diskussioner mellan berörda utgör de en tillräckligt säker utgångspunkt för förslaget. Vidare har samtliga forskargrupschefer som bedriver forskning med anknytning till de berörda ämnena tillfrågats om möjligheten att tillskjuta externa forskningsmedel till nya befattningar för att möjliggöra forskningsanknuten utbildning. Flera forskargrupper ställde sig positiva till att finansiera 60 % av biträdande lektorat under fyra år, medan endast en forskargrupp har möjlighet att garantera sådan finansiering under ytterligare minst en fyraårsperiod. Under arbetets gång har dessutom Region Skåne fattat beslut om att finansiera en ny forskningsplattform inom Medicinska fakulteten och Malmö Högskola, med inriktning mot handikappvetenskap; habilitering, under minst fyra år. De medel som därmed tillförs för forskning inom det hälso- och vårdvetenskapliga området ingår i föreliggande tjänstestrategi.

Såväl prefekten för Institutionen för hälsa, vård och samhälle som berörda GAP och PD har med enfaset framfört att behovet av befattningar med klinisk anknytning är akut. Eftersom processen att åstadkomma kombinationstjänster dessutom är mycket komplex och till betydande del ligger utanför fakultetens egen kontroll och handlingsutrymme omfattar strategin för 2008-2009 dessvärre inte sådana befattningar.

Tjänstestrategin baseras på de principer som fastställts i fakultetens övergripande strategi som innebär att dimensioneringen av lärarstaben baseras på såväl utbildningsverksamhetens som forskningens behov. För utbildningsverksamheten är riktmärket att minst 90% av lärarinsatserna ska utföras av lärare anställda vid eller adjungerade till fakulteten. Vidare ska såväl kraven på forskningsanknuten utbildning som strategiska satsningar på fokusområden och starka forskningsområden tas i beaktande, vilket förutsätter en långsiktig prognos för utvecklingen av forskningen inom berörda ämnen, inklusive bedömning av tillgången på stadigvarande extern finansiering. Eftersom föreliggande strategi till betydande del baseras på tillgången på externa forskningsmedel för delfinansiering av biträdande lektorat (60 % av varje befattning) är det således inte enbart de olika utbildningsprogrammets storlek som blir dimensionerande för antalet nya befattningar och fördelningen mellan berörda ämnen.

Mot bakgrund av att rekryteringsunderlaget för lärare med senior kompetens är begränsat och konkurrenssituationen en realitet bygger strategin dels på inrättande av biträdande lektorat, dels universitetslektorat med utbildningsupp-

drag (grund- och avancerad nivå). Vi bedömer det som en viktig konkurrensfördel att kunna erbjuda yngre forskare befattningar med betydande utrymme för forskning som dessutom säkrar lärarkompetens för framtiden. Samtidigt är det mot bakgrund av det stora utbildningsuppdraget helt nödvändigt att – trots det svaga rekryteringsläget vad gäller personer med stark vetenskaplig kompetensprofil – utlysa ett antal universitetslektorat. Sådana universitetslektorat finansieras till 100% av GU-medel, dvs såväl tiden för undervisning som för kompetensutveckling/forskningsanknytning och administration. För att upprätthålla kvaliteten i utbildningen vad gäller andelen vetenskapligt kompetenta lärare ser vi inget annat alternativ, särskilt som andelen disputerade lärare sannolikt blir ett kriterium för framtida, mer konkurrensutsatt tilldelning av statsbudgetmedel.

En viktig utgångspunkt för strategin är möjligheten att utnyttja lärare över ämnesgränserna, företrädesvis i utbildningsmoment som är interdisciplinära. Exempel på sådana är folkhälsa, gerontologi och habilitering. I takt med att det nya utbildningsprogrammet ”Master of Medical Science” som vänder sig till såväl sjuksköterskor som sjukgymnaster och arbetsterapeuter utvecklas förväntas efterfrågan på sådana lärarinsatser dessutom öka. Tjänstestrategin ställer därvid krav på berörda utbildningsnämnder att i ökande omfattning utnyttja lärare över ämnesgränserna.

De nya befattningarnas finansiering utgörs av statsbudgetmedel för utbildning på grund- och avancerad nivå, de externa medel för forskning som forskargrupper långsiktigt ställer till förfogande samt Region Skånes finansiering av handikappforskning. För inrättande av biträdande lektorat krävs att tillgången på framtida externa medel är stadigvarande, eller åtminstone fyra år. I samband med prövning för befordran omprövas befattningens innehåll i förhållande till den sökandes kompetens, fakultetens behov och rådande finansieringsförutsättningar. I den mån statsbudgetmedel för forskning blir tillgängliga för strategiska satsningar i samband med vårdpottens integrering i budgeten för forskning och utbildning på forskarnivå inför 2008 kan universitetslektoraten komma att tillföras viss finansiering för forskning. Strategin för perioden 2008-2009 innebär att ett antal nya befattningar inrättas, varav ungefär hälften utgörs av biträdande lektorat och hälften av universitetslektorat.

Tjänstestrategin innebär således att ett antal befattningar som kräver långsiktig finansiering inrättas, vilket ställer stora krav på att ledningen för såväl fakultet som institution och utbildningsnämnder kontinuerligt kommunicerar och bedömer behovet i relation till kort- och långsiktigt tillgängliga resurser (såväl via statsbudgeten som externa anslag). Proaktiv personalplanering baserad på sådana bedömningar och prognoser är ett krav och måste också omfatta åtgärder för att bibehålla en budget i balans.

Strategi för 2010-2012

Mot bakgrund av förslagen i Brändströms utredning om principerna för framtida forskningsfinansiering och den utredning om befattningar inom högskolan som inom kort läggs fram är det i nuläget ej möjligt att fastställa en hållbar

strategi för perioden 2010-2012. Eftersom strategin i hög grad bygger på behovet av lärarinsatser på grund- och avancerad nivå måste utvecklingen av söktrycket till berörda utbildningsprogram följas noga, inte minst för fakultetens nyinrättade Mastersprogram. Vidare är det angeläget att utvärdera effekterna av inrättandet av biträdande lektorat, dels avseende karriärutvecklingen för berörda befattningshavare, dels avseende konsekvenserna för fakultetens långsiktiga arbetsgivaråtagande och ekonomi. Sammanfattningsvis måste strategin för åren 2010-2012 utvecklas parallellt med systematisk utvärdering av effekterna av strategin för perioden 2008-2009.

Lund 2007-12-04

Susanne Iwarsson
Prodekanus

Bengt Jeppsson
Vice dekanus